herpy

AGAMER

Uromastyx geyri

Uromastyx geyri är en liten, smal dabbödla från bergsområdena Hoggar och Aïr i centrala Sahara. Hanen är cinnoberröd, orange eller klargul, honan blekare. Den blir upp till ungefär 36 cm, är nästan en ren växtätare och gräver ner sig i ett djupt bottensubstrat. Den kräver ett stort, varmt och torrt terrarium med kraftig UVB och är mer ett djur att titta på än att hantera.

Familj: Agamidae Engelska: Sahara Mastigure Tidigare namn: *Uromastix geyri; Uromastyx temporalis* Publicerad 16 november 2026

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**30-36 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**15-25 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Klipplevande, marklevande och grävande**
Biotop	**Öken och klippterräng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**120 × 60 × 60 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**28-35 °C**
Värmeplats	**45-55 °C**
Temperatur, natt	**20-22 °C**
Luftfuktighet	**20-40 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Vintervila	**14-16 °C** 10-13 veckor
Föda	**Växter**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**8-22 ägg**
Kullar per år	**1**
Inkubation	**91-96 dagar** vid 30,5 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Uromastyx geyri är en förhållandevis liten och smal dabbödla med släktets mått mätt, men har liksom de andra arterna en kompakt kropp, korta ben och en bred, platt svans täckt av kransar av spetsiga fjäll. Den största kända totallängden är ungefär 36 cm, varav svansen utgör knappt hälften, och medelvärdet ligger på ungefär 34 cm. Vuxna djur väger omkring 200-250 g.

Arten hör till släktets mest färgstarka. Hanarna är antingen cinnoberröda till orange eller klargula med mörkbruna slingor, och i handeln skiljer man därför mellan en "röd" och en "gul" form; skillnaden är bara färgen. Hos hanen fortsätter ryggfärgen och teckningen ner på buken. Honan är blekare och mer sandfärgad med ljust orange teckning på ryggen och en ljus, enfärgad buk. Färgerna blir kraftigare när djuret är varmt.

Arten beskrevs 1922 och är uppkallad efter den tyske ornitologen Hans Geyr von Schweppenburg, som förde de första djuren till Europa. Den fördes länge som underart till *Uromastyx acanthinura*, men räknas sedan 2001 som en egen art. Statusen för namnet *Uromastyx temporalis* är oklar.

Djuren är lugna, dagaktiva och stationära. De blir sällan riktigt tama och passar bäst som djur att titta på, inte att hantera. Själva skötseln är förhållandevis enkel när temperatur, UVB och kost fungerar, och arten är en av de dabbödlor som oftast syns i handeln. Den förökar sig bara sällan i fångenskap.

Läs mer: Ljus och UVB

Utbredning och livsmiljö

Uromastyx geyri lever i centrala Sahara: i Hoggarbergen i södra Algeriet, i Aïrbergen i norra Niger och i nordöstra Mali. Typlokalen ligger i Hoggar.

Arten är knuten till klippiga områden på 500-2.000 meters höjd och har ett förhållandevis litet och avgränsat utbredningsområde.

> **Naturlig utbredning:** Algeriet, Mali och Niger.

LIVSMILJÖ

Uromastyx geyri lever i klippöken, där den håller till på klippblock och steniga sluttningar i de centrala Saharabergen. Arten är landlevande och dagaktiv och lever nästan uteslutande av växter. Liksom andra dabbödlor söker den skydd i sprickor och hålor mellan stenarna, där det är svalare och mer stabilt än på ytan.

Arten behöver ingen lång vintervila. På vintern är djuren aktiva under en kortare del av dagen, men de solar sig och äter fortfarande. Hur länge den svala perioden varar i naturen är inte dokumenterat.

Läs mer: Vintervila och årstider

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur behöver ett terrarium på minst 120 × 60 × 60 cm (längd × bredd × höjd), och större är bättre. Det är större än vanliga glasterrarier erbjuder, så välj ett terrarium i trä, PVC eller plast med glasfront. Tre fasta sidor ger lugn, särskilt för nyinköpta djur.

Bottensubstratet grävs i och ska därför vara djupt: minst 10 cm, gärna mer, av fin sand eller sandig jord. En blandning av hälften sand, 30 % jord utan gödning och 20 % lera gör att gångarna håller. Håll de översta centimetrarna torra och fukta bara lite på djupet. Undvik kalksand och krossade valnötsskal, som kan ge tarmstopp. Avföring och urinsyra tas bort dagligen, och substratet byts helt var 3:e-4:e månad. Sjuka eller skadade djur flyttas tillfälligt över på hushållspapper.

Terrariet ska öppnas framtill och ha god ventilation, helst med nätlock. Bygg solplatsen av platta stenar eller sandsten på olika höjder under värmelampan, gärna som en stapel med mellanrum, så att djuret kan krypa in och välja sin temperatur. Fäst stenarna så att de inte välter när djuret gräver under dem. Ett par grenar eller rötter högre upp, men bort från solplatsen, ger extra klättringsyta. Ge minst tre gömställen per djur, till exempel välvda barkbitar, fördelade mellan den varma och den svala sidan. Värmelampor skärmas av så att djuret inte kan röra dem. Håll ett djur i varje terrarium, och håll aldrig olika arter av *Uromastyx* tillsammans.

Läs mer: Värme och temperatur

TEMPERATUR

Solplatsen ska ha en yttemperatur på 45-50 °C, mätt med en infraröd termometer strax under lampan, och de varmaste stenarna får gärna nå 55 °C. Resten av terrariet ligger på dagen på 28-35 °C. Värmen ska komma uppifrån, till exempel från en halogenspot eller en kraftig UVB-lampa som också ger värme, aldrig från en värmematta under botten: djuret flyttar sig inte i tid från ett för varmt underlag och kan bli brännskadat. Finns det mer än ett djur i terrariet ska det finnas flera solplatser med avstånd emellan, så att djuren inte slåss om värmen.

På natten stängs värmen av, och temperaturen får sjunka till 20-22 °C. Djuret ska hela tiden kunna dra sig undan värmen.

U. geyri behöver ingen lång, kall vintervila. Från november till januari sänks nattemperaturen gradvis till 14-16 °C, medan dagen är oförändrad med 12 timmars ljus och full solplats. Djuren är då aktiva en kortare tid, börjar sola sig först vid middagstid och äter mindre. I februari höjs nattemperaturen igen under ett par veckor. Ge bara den svala perioden till friska, välnärda djur, och väg dem före och under den.

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska vara låg, 20-40 %, mätt vid botten på den svala sidan. Ihållande hög luftfuktighet gör djuret sjukt. En lätt sprayning av botten en gång i veckan räcker; den höjer fuktigheten tillfälligt, och djuren dricker då och då av dropparna. Botten fuktas lite på djupet så att gångarna håller, medan de översta centimetrarna är torra.

Djuret får nästan allt sitt vatten genom födan. En liten skål med friskt vatten skadar inte i ett välventilerat terrarium. Byt vattnet dagligen.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och behöver kraftigt ljus. Använd en LED-lampa eller ett lysrör på ca 6500 K som dagsljus utöver värmelampan. UVB är nödvändigt: arten hör till Ferguson-zon 3, och UVB-källan ska ge ett UV-index på 4,5-6 vid solplatsen och gärna 6-8 där djuret ligger närmast lampan. Kontrollera med en UV-mätare, och byt rör och lampor enligt tillverkarens anvisningar. Dagen är 12 timmar året runt.

UTFODRING

Uromastyx geyri är växtätare och blir lätt för tjock i terrariet. Från vår till höst är friska vilda växter det bästa fodret: maskrosblad och -blommor, groblad, svinmålla och klöver, alltid utan bekämpningsmedel. På vintern ersätts de av endive, koriander, krasse, sensskål, cikoria och lite riven morot. Vuxna djur matas 4-5 gånger i veckan på sommaren och 3-4 gånger i veckan på vintern, och under den svala perioden halveras portionerna.

Baljväxter och spannmål, till exempel en blandning av bönor, ärtor och linser som blötlagts i 48 timmar, ges bara var 3:e-4:e vecka, eftersom de annars leder till fetma. Insekter äts med stor aptit, särskilt gräshoppor, och kan ges varannan vecka. Frukt är en sällsynt godbit. Ge hellre mindre och mer sällan än för mycket: ett smalt, aktivt djur är friskare än ett fett.

Strö över maten ett kombinerat kalk- och vitamintillskott med D3 en gång i veckan. Ungdjur matas varje dag.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Vuxna djur är lugna och stationära, men hanarna är revirhävdande mot varandra. Under parningstiden nickar de med huvudet, fräser, kröker ryggen och biter varandra i nacken och sidorna. Håll aldrig två hanar tillsammans. Håll djuren enskilt eller som ett par; ett par kräver ett terrarium som är minst dubbelt så stort som minimimåttet, och inte ens då är det någon garanti. Ungdjur kan hållas tillsammans tills de närmar sig könsmognad.

Ett nytt djur ska få ro under de första veckorna. Uppfödda djur vänjer sig snabbast, medan vildfångade kan behöva upp till sex månader. Har djuret inte ätit efter två veckor ska en veterinär titta på det. Hantera inte djuret under invänjningen, utöver vägning, och täck över eventuella glassidor. Efteråt kan du erbjuda föda från handen. Närma dig långsamt och alltid underifrån, aldrig uppifrån, eftersom det liknar en rovfågel. Håll djuret utanför terrariet högst en timme åt gången, eftersom det behöver värmen. Väg djuret en gång i månaden och sök veterinär vid stor viktnedgång. Tvätta händerna efter kontakt, eftersom kräldjur kan bära på salmonella.

Läs mer: Karantän och hygien Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hos hanen fortsätter ryggfärgen och teckningen ner på buken, medan honan har en ljus, enfärgad buk och som regel blekare färger. Böjs svansen försiktigt uppåt syns hemipenisbulor vid svansroten hos hanen. Nykläckta ungar är för små för att könet ska kunna bestämmas säkert.

Ålder och storlek vid könsmognad är inte dokumenterade för arten. Hos den närstående *U. acanthinura* är djuren könsmogna vid ungefär fyra års ålder. Sätt bara välnärda, fullvuxna djur i avel.

PARNING

Den svala perioden på vintern sätter igång aveln. Hanarna blir oroliga redan från november och visar sig med huvudnickningar, fräsningar och cirklande, och parningen sker när nattemperaturen har höjts igen i februari. Parning sker bara under en tid på året, så honan kan stanna hos hanen efter äggläggningen. Se till att honan inte skadas, och skilj djuren åt om det går för långt.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger äggen upp till ungefär två månader efter parningen, vanligtvis i april. Före äggläggningen solar hon sig tidigare och längre än normalt och håller kroppstemperaturen på 45-48 °C, och äggen kan synas genom sidorna när hon ligger under lampan. Äggkullen är på 8-22 ägg.

Sätt in en läggkruka i god tid, till exempel en ogenomskinlig plastlåda på 30 × 20 × 20 cm med ett hål i locket och 15 cm fuktiga kokosfibrer. Bygg upp stenar runt lådan så att honan lätt kan ta sig in, och täck ingången med bark. Temperaturen i lådan ska vara 28-32 °C. Honan gräver ibland i några dagar innan hon lägger äggen, och själva läggningen tar ungefär en och en halv timme.

Efter äggläggningen är honan avmagrad. Mata henne varje dag tills hon är i god kondition igen, och ta gärna ut hanen under tiden så att du kan följa hur mycket hon äter. Med god skötsel kan hon föröka sig varje år.

INKUBATION

Äggen är mycket mjuka, så flytta dem försiktigt. Lägg dem halvt nedsänkta i en lufttät låda med vermikulit blandad med vatten i förhållandet 3:1. För mycket vatten i ruvmediet ger mögel och spruckna ägg. Det hjälper att lägga ett plastgaller mellan ägg och ruvmedium, så att mediet kan hållas vått utan att äggen ligger direkt i fukten. Lägg fuktig sphagnum i hörnen; luftfuktigheten i lådan ska vara 90-95 %. Lyft på locket var 3:e-4:e dag för att vädra, och lys igenom äggen efter ett par veckor för att se om det finns blodkärl.

Vid 30,5 °C kläcks äggen efter 91-96 dagar. Ungarna kan behöva ett dygn eller mer för att ta sig helt ut ur ägget.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Nykläckta ungar väger 5,6-6,5 g. Låt dem ligga ett par dagar på fuktigt hushållspapper tills naveln har torkat in och flytta dem sedan till ett terrarium på minst 90 × 45 × 45 cm med samma temperaturer, solplats och UVB som de vuxna.

Från 5-7 dagar efter kläckningen matas ungarna varje dag med samma växter som de vuxna, finskuret och utströdd över stenarna så att alla kommer åt. Små gräshoppor och blötlagda, krossade baljväxter äts också. Strö ett kalk- och vitamintillskott över maten var 7:e-10:e dag. Spraya stenarna varje dag de första månaderna, eftersom ungarna dricker av dropparna. Skilj ungarna åt innan de blir könsmogna.

Hälsa och vanliga misstag

De flesta problem beror på för lite värme eller UVB, för hög luftfuktighet och felaktig kost:

- Benskörhet (sekundär nutritionell hyperparatyreoidism) vid för lite UVB, kalk och D3.
- Luftvägsinfektion och slem vid ständigt hög luftfuktighet.
- Fetma vid för stora portioner och för många baljväxter, frön och insekter.
- Tarmstopp vid kalksand, valnötsskal och för låg temperatur.
- Brännskador från värmemattor och oskyddade lampor.
- Bett och sår när två hanar hålls tillsammans.
- Parasiter hos nyintroducerade djur. Håll nya djur i karantän i 3-6 månader.
- Fjälliga sår på läpparna och huden, som kan orsakas av bakterien *Devriesea agamarum*. Den smittar mellan agamer och kan bara bekämpas med veterinärbehandling och grundlig desinfektion av terrariet.
- Problem med äggläggningen hos honor utan lämplig läggplats.

Ett friskt djur är runt och fast, har klara ögon och äter regelbundet. Viktnedgång, nedsatt aptit och slöhet kräver en veterinär med erfarenhet av kräldjur.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.